

Олійник Анатолій Михайлович,

к.філос. наук, доцент кафедри

українознавства та соціальних наук ОДЕКУ

ФІЛОСОФСЬКО-СОЦІОЛОГІЧНІ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНО-ПСИХОЛОГІЧНІ

АСПЕКТИ ПРОБЛЕМ МІГРАЦІЇ

На початку висловлювання, своєї думки стосовно міграції як особливого феномена у сучасному суспільстві, слід підкреслити, що ця проблема все більше привертає до себе увагу не тільки в Україні а і у всьому світі і це ми бачимо на подіях які відбуваються у сучасних європейських країнах. Міграція, як специфічний соціальний феномен себе проявляє, як складова більш глибокої проблеми переміщення населення взагалі. Зміна людьми свого місця перебування, місця житла, сфери зайнятості виступають своєрідним проявленням внутрішніх потреб і інтересів людей однак в деяких випадках такі процеси відбуваються вимушено або примусово. Такі переміщення здійснюються як в межах однієї країни, так і між державами. І в першому і другому випадках такі переміщення являють собою ознаку постійного порушення та встановлення рівноваги у системі соціальних зв'язків, розміщення інфраструктури, територіального розміщення праці і у сукупності виступають як важливий чинник саморегуляції суспільної системи. Автор хоче підкреслити і це його думка, що великий внесок у розглядання цієї важливої соціальної проблеми внесли Хомра О.У.- Україна, Айрапетов В.С.-Росія, Антонюк О.В.- Україна.

У сучасний час, на планеті Земля, як свідчать наукові джерела, нараховується більше 200 млн. мігрантів і цей показник зростає з кожним днем а якщо урахувати "біженців" то така цифра буде збільшена у декілька разів [3]. У людей, і на це я хочу зробити наголос, свідомо зростає бажання

залишити рідні міста і знайти свою долю зовсім в іншому місті а в деяких випадках шукати своє щастя у чужій країні. Це в першу чергу, так звані, економічні мігранти, тобто люди, які шукають можливість заробити багато грошей та отримати для себе стабільні та гідні умови життя. Також у таких мігрантів не останню роль відіграють проблеми особистої безпеки та безпеки сім'ї, питання отримання якісної освіти та медичної допомоги. У людському житті, такий процес виглядає зрозумілим і сприймається як звичайний і повсякденний процес. В основі такого процесу знаходиться саморегулювання демографічної, економічної та соціальної системи суспільства. Але, у сучасний час все більше виникає такий феномен, як примушена міграція, коли виникає особлива соціальна структура, під назвою "біженці". Це і є ті люди які, теж свідомо, змушені залишити свою батьківщину, свій рідний дім, друзів, колег по роботі, своїх родичів та близьких людей, з особливо-специфічних причин: постійної загрози переслідування і фізичного знищення, бойових дій, терактів, приналежності до однієї та іншої релігії, національності, за політичними поглядами, різного виду погромів та мародерства які відбуваються у населених пунктах, політичних репресій, соціально-психологічних аспектів, наслідків після бойових дій, неможливість побудувати собі у власній країні звичайне людське життя, бажання знайти і отримати притулок у іншій країні де є можливість отримати гідні людські умови життя. Виникнення такої ситуації пов'язується з глибокими деформаціями у суспільстві, що і складає підстави до формування міграційних потоків і як ми уже зазначали, виникнення специфічних соціальних утворень, "переселенців" та "біженців" [6]. Примусове створення таких соціальних об'єднань та їх переміщення завжди цікавили дослідників. Так, спробу дослідити та проаналізувати, з точки зору, історико-філософського спрямування проблеми міграції населення та особливо примусової міграції зробили видатні мислителі минулого: Платон, Аристотель, Т.Гобс, Ш.Монтеск'є, І.Кант. Так, Платон вперше зробив крок до використання

таких понять як "чужинці", та "переселенці" , розглянув і дослідив ставлення та відношення держави до них. У своїй видатній праці "Держава" Платон класифікує "чужинців", "переселенців" за такими ознаками: по-перше, це такі соціальні групи, які переміщуються з державних або особистих питань. Серед такої соціальної спільноти він виділяє: мандрівників які займаються торгівлею, мисливців які мають за мету подивитися та послухати що вони бажають, та такі соціальні групи, які переміщуються для того, щоб вивчити цікавий досвід та можливість його використання у себе на батьківщині. Але дуже цікавим у Платона є те, що він виділяє особливу групу "чужинців" і "переселенців", які перемістились і стали жити в іншій країні із великої потреби, забезпечення їх продовольством. Платон робить висновок, що такі соціальні групи змушені шукати своє нове місце життя вимушено і така ситуація, як він міркує складається із зміною багатьох обставин, яких люди не бажали. Пояснюючи та аналізуючи відносини держави і створених нових соціальних груп, Платон вважав, що нові соціальні утворення повинні усвідомлювати і виходити з того, що їх утримання і забезпечення це справа самих "чужинців" і "переселенців". Платон висловлює і таку точку зору, що "чужинці" і "переселенці" мають можливість отримувати від держави допомогу у цьому питанні. Держава виходячи із своїх можливостей може прийняти рішення підтримати, у цьому питанні людей, які знайшли свій притулок у новій соціальній системі, вимушено. Платон і це є цікавим, сформував і розглянув причини, які породжують міграцію населення. Міграція у Платона, перш за все, це результат примусового вигнання людини із держави, як винесення вироку, без права повернення, тобто людина стає без держави без батьківщини [2]. Як бачимо мислителів минулого ці проблеми цікавили тим, що переміщення людей добровільно і особливо примусово викликає тенденцію величезних демографічних і соціальних змін у світі. Процеси які відбуваються під час міграції населення носять надзвичайний характер не тільки для тих, хто

називається мігрантами, "переселенцями", "біженцями" а і для тих, хто їх приймає. Таким чином виникає складна ситуація, яка зачіпає інтереси двох сторін, ті хто переміщується з країни в країну і ту сторону, яка бере на себе відповідальність їх прийняти. Слід зауважити, що утворення таких обставин ставлять перед керівництвом приймаючої сторони багато різних соціальних проблем. Перш за все, наскільки така ситуація вплине на вирішення власних соціальних проблем, які в свою чергу здатні підняти внутрішні соціальні процеси, що може привести до виникнення важливих соціальних перемін, як до власного населення так і до тих хто себе називає мігрантами, "переселенцями" та "біженцями". Наявність такої нової соціальної спільноти гостро впливає на виникнення конкуренції на ринку праці, що болісно сприймається в умовах безробіття серед місцевого населення, загострюються міжнаціональні, релігійно-конфесійні конфлікти, криміногенна ситуація і все це викликає у населення настороженість, неприйняття, а іноді і відкрите протистояння [4-5].

Всі такі події викликають потребу знаходження раціонального механізму управління такими процесами . Якісно це можна зробити тільки при глибокому аналізі тих причин, обставин, які призвели і викликали повальні міграційні процеси з їх наслідками. До таких причин, обставин слід віднести, перш за все, економічні, політичні, соціокультурні, психологічні аспекти людського буття, у яких опинилися мігранти, "переселенці", "біженці".

Які шляхи, на думку автора, привели б до вирішення такої складної соціальної проблеми сьогодні: по-перше і головне, забезпечення мирного, без війни життя людей; по-друге, максимізувати вирішення важливих соціальних проблем і перш за все рівномірним розподілом цінностей, як результат людської діяльності; по третє, активізувати роботу державних структур, науковців, спеціалістів у цій галузі на вироблення міграційної стратегії та

політики держави не тільки у сучасних умовах а і на довгострокову перспективу; у четвертих - сформувати у свідомості людей толерантне ставлення до мігрантів, "переселенців", "біженців". Слід мати на увазі, що такі люди сприймаються, як чужі, лишні у конкретному людському середовищі. Коли у суспільстві спад виробництва, соціальні конфлікти, коли знижується рівень і якість життя, коли виникають малозабезпечені верстви населення, коли є безробіття все це приводить до соціальної напруги, конфліктів. Звідси виникає потреба у законотворчому забезпеченні прав мігрантів і в першу чергу їх захисту [1].

Література:

1. Антонюк О.В. Концептуальні підходи до формування міграційної політики в Україні.- К.: Віче, 2006.- 672 с.
2. Айрапетов В.С. Социальные проблемы вынужденной миграции: Дис. ... канд. филос. наук: 09.00.10.-Москва, 1994.- 121 с.
3. Міграція в Україні факти і цифри / Міжнародна організація з міграції (МОМ) Представництво в Україні,- Київ - 2011.- 17с.
4. Хомра О.У. Міграція на Україні: етнодемографічний аспект, / О.У.Хомра
Вісник АН України, 1992, № 2.- С.33-37.
5. Хомра О.У. Соціальна безпека і виклики, загрози, критерії (Текст) /
О.У.Хомра, Т.Є.Русанова // Стратегічна панорама.-2004.-
№ 1.- С.73-79.
6. Хомра О.У. Мігранти України в соціально-економічному вимірі //
Стратегічна панорама.- 2005.- № 2-3.- С.171-179.

